

FIȘA DISCIPLINEI

1. Date despre program

1.1 Instituția de învățământ superior	Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca
1.2 Facultatea	Facultatea de Istorie și Filosofie
1.3 Departamentul	Departamentul de Istorie Antică și Arheologie
1.4 Domeniul de studii	Istorie
1.5 Ciclul de studii	Master
1.6 Programul de studiu / Calificarea	Arheologie și Studii Clasice

2. Date despre disciplină

2.1 Denumirea disciplinei	Izvoare epigrafice si numismatice						
2.2 Titularul activităților de curs	prof.dr. Radu Ardevan						
2.3 Titularul activităților de seminar	prof dr. Radu Ardevan						
2.4 Anul de studiu	I	2.5 Semestrul	I	2.6. Tipul de evaluare	E	2.7 Regimul disciplinei	DS

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităților didactice)

3.1 Număr de ore pe săptămână	4	Din care: 3.2 curs	2	3.3 seminar/laborator	2
3.4 Total ore din planul de învățământ	56	Din care: 3.5 curs	28	3.6 seminar/laborator	28
Distribuția fondului de timp:					ore
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe					25
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					50
Pregătire seminarii/laboratoare, teme, referate, portofolii și eseuri					28
Tutoriat					14
Examinări					2
Alte activități:					
3.7 Total ore studiu individual		119			
3.8 Total ore pe semestru		175			
3.9 Numărul de credite		7			

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1 de curriculum	Înscrierea disciplinei în contractul de studii.
4.2 de competențe	Cunoștințe de limbă latină, măcar la nivel elementar. Cunoștințe generale de epigrafie latină ori de numismatică antică (deci și frecventarea cursurilor respective pe parcursul anului III Licență) constituie un avantaj.

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1 De desfășurare a	Sală de curs cu minimum 15 locuri, cu tablă și posibilități de proiecție
----------------------	--

cursului	imagini.
5.2 De desfășurare a seminarului/laboratorului	Sală de curs cu minimum 15 locuri, cu tablă și posibilități de proiecție imagini.

6. Competențele specifice acumulate

Competențe profesionale	Deprinderea de a lucra corect și eficient cu izvoarele epigrafice și numismatice. Culegerea și analiza informațiilor provenite din inscripții, respectiv monede, și plasarea lor într-un context istoric general. Interpretarea la nivel mediu a informației numismatice și epigrafice. Corelarea informațiilor provenite din diverse surse (istoriografice, numismatice, epigrafice, arheologice etc.), referitoare la o temă de studiu. Exploatarea acestor izvoare pentru a se obține fapte și adevăruri istorice. Utilizarea metodologiei de bază a celor două științe auxiliare ale istoriei (conexe arheologiei), numismatica și epigrafia. Analiza critică și evaluarea în context istoric general (economic, politic, etc.) a valorii și ponderii informației primare dobândite, cu conștientizarea importanței și limitelor acestora. Folosirea adecvată a metodologiei și principiilor cercetării epigrafice, inclusiv a limbii latine sau a altei limbi vechi relevante, ale clasificării și determinării numismatice.
Competențe transversale	Capacitatea de a lucra în echipă și a-și coordona eforturile. Analiza izvoarelor și interpretarea lor se fac în cadrul muncii împreună, așa că fiecare va trebui să-și aducă aportul și să se evalueze în raport cu ceilalți colegi. Deprinderea de a privi critic atât datele izvoarelor cât și diversele soluții avansate de specialiști. Făcând numeroase exerciții practice pe asemenea izvoare, cursanții vor realiza dificultățile și rigorile muncii istoricului, și totodată vor întâlni numeroase erori ori interpretări forțate mai vechi, învățând astfel cum să le evite. Vor câștiga așadar puterea de a gândi independent în diverse împrejurări, și de a verifica orice constatare sau idee propusă.

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor acumulate)

7.1 Obiectivul general al disciplinei	Deprinderea de a utiliza sursele epigrafice și numismatice, la nivel competitiv modern, pentru a stabili fapte și procese istorice, pentru a elucida un domeniu restrâns sau altul al cunoașterii.
7.2 Obiectivele specifice	În funcție de temele alese pentru fiecare categorie de izvoare (anume, viața municipală romană în provincii – pentru epigrafie, respectiv circulația monetară antică și relevanța ei în cercetarea istoriei – pentru numismatică), efectuarea a cât mai multe exerciții și lucrări pe materiale, de o dificultate mereu crescândă. Astfel cursanții vor obține cunoștințele avute în vedere și își vor însuși metodele corecte de abordare a izvoarelor istorice de diverse feluri.

8. Conținuturi

8.1 Curs	Metode de predare	Observații
1. Noțiunile fundamentale privitoare la cetățile	Prelegere, dialog.	Este nevoie de o explicare

antice cu autoguvernare, la viața municipală și instituțiile lor.		argumentată a sistemului instituțional antic.
2. Instituțiile municipale romane și forme atipice ale acestora. Legile municipale și sursele literare, relația lor cu izvoarele epigrafice.	Prelegere, conversație euristică, lecturi din izvoare.	A se antrena cursanții la lectura și traducerea surselor.
3. Viața orașelor romane din provincii, trăsături comune și aspecte specifice.	Prelegere, inducție, lucru direct pe surse.	Se recomandă a se face uz de hărți și planuri de orașe.
4. Magistraturile municipale. Cazuri concrete și trăsături generale. Lucru cu izvoare epigrafice reprezentative.	Lucru direct pe surse alese, inducție, dezbateri.	Este util ca fiecare să prelucraze alte inscripții, și apoi să se compare rezultatele.
5. <i>Cursus honorum</i> în orașele romane – prevederi legale și realitatea concretă, cu exemple din izvoare.	Prelegere, analiză de izvoare, dezbateri.	A se corela datele din inscripții cu istoria orașului respectiv.
6. Aristocrația municipală, diferențe locale și zonale. Aportul epigrafiei, cu cazuri concrete.	Prelegere, prelucrare de izvoare, analiza acestora, dezbateri.	A se compara cazuri diferite atât din aceeași provincie, cât și din alte provincii.
7. Augustalii și rolul lor. Datele epigrafice în context regional. Exemplificări.	Prelegere, exerciții pe izvoare, conversație inductivă.	Este recomandabilă o incursiune în istoriografie.
8. Asociații și colegii. Ce ne spun izvoarele epigrafice și ce semnifică tăcerea ori absența lor.	Prelegere, conversație euristică, exerciții pe izvoare și compararea datelor lor.	Se impune compararea situațiilor diferite din mai multe orașe ale aceleiași provincii.
9. Onomastica în sprijinul istoriei orașelor antice. Datele epigrafice elucidează procese social-culturale.	Exerciții pe materiale epigrafice, analiză, dezbateri.	Aici se pot ilustra unele fenomene de aculturație.
10. Inscripțiile așezărilor de rang inferior. Rolul epigrafiei pentru istoria municipală, cu cazuri concrete.	Prelucrare de surse, analiză, deducție, conversație.	A se recurge puțin și la explicații juridice,
11. Studiul realităților economice și sociale; contextul inscripțiilor, datele altor științe auxiliare.	Prelegere, dezbateri, analogie.	Problema proprietății se cere tratată detaliat.
12. Fenomenul romanizării în epigrafia provinciilor. Diverse situații și oglindirea lor în izvoare.	Analiză de izvoare, dezbateri, prelegere.	A se aminti recente contestări ale procesului.
13. Evergetismul ca fenomen socio-politic al lumii antice, importanța lui pentru viața urbană și reflectarea lui epigrafică.	Analiză de izvoare, comparație, deducție, dezbateri.	Recurs la comparația cu sursele literare.
14. Criza și sfârșitul vieții municipale romane. Modificări în epigrafia care ilustrează aceste procese.	Prelegere, analiză de izvoare, comparație.	Atenție sporită necesită analiza dedicantilor.

Bibliografie

H. Dessau, *Inscriptiones Latinae selectae*, Berlin, I – III, 1886-1914.
F. F. Abbott, A. Ch. Johnson, *Municipal Administration in the Roman Empire*, Princeton, 1926.
R. Ardevan, *Viața municipală în Dacia romană*, Timișoara, 1998.
F. Jacques, J. Scheid, *Rome et l'integration de l'Empire (44 av. J.-C. – 260 ap. J.-C.). I. Les structures de l'Empire romain*, Paris, 1990.
G. Alföldy, *Noricum*, London - Boston, 1974.
A. Mócsy, *Pannonia and Upper Moesia*, London – Boston, 1974.
M. H. Crawford, *Roman Statutes*, Cambridge, 1992
I. Piso, *Le territoire de la Colonia Sarmizegetusa*, în *Ephemeris Napocensis*, Cluj-Napoca, 5, 1995, p. 63-82.
R. Ardevan, *Autour du texte épigraphique CIL III 1474 = IDR III/1, 379*, în *Annales Universitatis Apulensis. Series Historica*, Alba Iulia, 9/I, 2005, p. 241-249
W. Eck, *La loi municipale de Troesmis: données juridiques et politiques d'une inscription récemment*

découverte, în *Revue d'histoire du droit français et étranger*, Paris, 91/2, 2013, p. 199-213.

8.2 Seminar / laborator	Metode de predare	Observații
1. Introducere în numismatica antichității – sinteză recapitulativă.	Prelegere, demonstrație.	Concluziile cursului general de numismatică antică din anul III Licență.
2. Principiile studierii tezaurilor monetare antice. Demonstrație practică.	Prelegere, conversație euristică.	Se recomandă recursul la grafice și histograme.
3. Exerciții de studiere a unor tezaure monetare antice – grecești, elenistice ori barbare.	Exerciții, discuție deschisă.	Se recomandă recursul la cazuri reale, publicate.
4. Exerciții de studiere a unor tezaure monetare de epocă romană.	Exerciții, explicații.	Cu metode statistice elementare.
5. Studierea tezaurilor monetare romane târzii. Exercițiu practic.	Prelegere, conversație euristică, exercițiu.	Cel puțin un caz, ales cu grijă.
6. Principiile cercetării circulației monetare antice. Cazul unei așezări și importanța datelor arheologice în numismatică	Prelegere, deducție, exercițiu.	Se recomandă pentru exemplificare un caz publicat, mai accesibil.
7. Studierea unor cazuri simple de circulație monetară pe o regiune anume.	Exerciții, explicații, recapitulare.	Este de preferat recursul la "cazuri didactice", create pentru acest scop.
8. Exerciții de studiere a circulației monetare regionale, dar de dificultate sporită.	Exerciții, analiza metodelor și rezultatelor.	"Cazuri didactice", eventual însoțite de puține exemple reale.
9. Abordarea studiului de acest fel cu implicarea tezaurilor: cazuri din lumea romană.	Prelegere, deducție, exerciții.	A se atinge doar sumar metodele matematice și limitele lor.
10. Exerciții similare, pe cazuri din lumea greacă și elenistică.	Lucrări practice, explicații.	De preferat "cazuri didactice", adaptate etapei de învățare.
11. Studierea circulației monetare în lumea barbară europeană; exerciții practice.	Prelegere, analogie, comparație, exerciții.	Se recomandă a se folosi material ilustrativ.
12. Abordarea cazurilor complexe; informațiile vechi despre descoperiri pierdute și folosirea lor.	Exerciții, analiza metodelor și rezultatelor.	Este esențial a se explica utilizarea critică a acestor informații.
13. Exerciții de studiu a circulației monetare antice pe anumite regiuni diferite.	Prelegere, analogie, deducție, exerciții.	Preferabil pe "cazuri didactice".
14. Exerciții similare recapitulative.	Exerciții, analiza metodelor și rezultatelor.	Recurs la cazuri reale, alese cu grijă.

Bibliografie

E. Chirilă, G. Mihăescu, *Tezaurul monetar de la Căprioru. Contribuții la studierea circulației tetradrahmelor Macedoniei Prima și ale insulei Thasos*, Târgoviște, 1969.

Cr. Găzdac, S. Cociș, A. Alföldy-Găzdac, L. Călian, *The Roman Imperial Hoard "Deleu" from Cluj-Napoca*, Cluj-Napoca, 2010.

Cr. Găzdac, *Monetary circulation in Dacia and the provinces from the Middle and Lower Danube from Trajan to Constantine I (AD 106-337)*, Cluj-Napoca, 2010.

M. Pîslaru, *The Roman Coins from Potaissa. Legionary Frotress and Ancient Town*, Cluj-Napoca, 2009.

V. Mihăilescu-Bîrliba, *Războaiele daco-romane și descoperirile monetare*, în *Acta Musei Napocensis*, Cluj-Napoca, 26-30 (1989-1993), 1994, I/1, p. 39-44.

E. Chirilă, N. Gudea, *Economie, populație și societate în Transilvania în secolul IV*, în *Acta Musei Porolissensis*, Zalău, 6, 1982, p. 123-140.

P. J. Casey, *Understanding Ancient Coins. An Introduction for Archaeologists and Historians*, London, 1986, p. 51-67.

Chr. Howgego, *Istoria antică prin monede*, Cluj-Napoca, 2006.

V. Mihăilescu-Bîrliaba, *Dacia răsăriteană în secolele IV- I a. Chr. Economie și monedă*, Iași, 1992.
 E. V. Petac, *Considerații cu privire la data finală a tezaurelor monetare îngropate la mijlocul secolului III p. Chr. în Dacia romană de la sud de Carpați*, în *Studii și Cercetări de Numismatică*, București, 12, 1997, p. 27-40

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

- Cursul oferă absolvenților abilitățile necesare pentru a înțelege utiliza corect două tipuri de izvoare istorice esențiale pentru cunoașterea antichității. Totodată, ei deprind metodele de a folosi critic aceste izvoare, deci își dezvoltă judecata independentă, ca adevărați profesioniști ai domeniului. Această experiență le permite o viziune mai corectă și mai nuanțată asupra lumii antice, deci implicit și asupra altor epoci. Dar mai ales trăiesc o experiență concretă privitoare la limitele cunoașterii istorice și la dificultatea ei, ceea ce îi poate feri ulterior de derapaje metodologice ori ideologice, ca și de capcana interpretărilor facile.
- Așa că vor putea profesa cu succes în rețeaua instituțiilor culturale (muzee, edituri, oficii de patrimoniu, fundații etc.), sau într-o carieră didactică/academică. Viziunea mai largă asupra istoriei se poate valida și într-o eventuală carieră politico-administrativă. În plus, vor câștiga deprinderi prețuite în orice domeniu de activitate (răbdare, acribie, disciplină, logică, atenție pentru detalii etc.). Mai mult, experiența muncii directe cu aceste izvoare istorice va contribui la a le forma pentru viață o atitudine lucidă, critică, fundamentată pe argumente.

10. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 Curs	Cunoștințe despre viața municipală în provinciile romane.	Examen scris.	50 %
	Capacitatea de a folosi sursele epigrafice pentru abordarea acestui subiect.		
10.5 Seminar/laborator	Folosirea corectă a izvoarelor numismatice în cercetare.	Examen scris.	50 %
	Abilitatea de a reconstitui istoria unei regiuni bine delimitate pe baza acestora.		
10.6 Standard minim de performanță			
• Identificarea unor fenomene istorice dintr-un oraș roman provincial sau dintr-o provincie anume, din studiul unui grup restrâns de inscripții care se referă (direct sau indirect) la aceste fenomene. • Reconstituirea corectă, în linii esențiale, a istoriei unei regiuni delimitate, cu geografia majoră cunoscută, având ca surse doar descoperirile monetare efectuate acolo (cunoscute și prelucrate numismatic), plus eventuale indicii arheologice ori istorice.			

Data completării

Semnătura titularului de curs

Semnătura titularului de seminar

20.04. 2015

prof. dr. Radu Ardevan

prof. dr. Radu Ardevan

Data avizării în departament

Semnătura directorului de departament